

Zprávy o vztazích v novém kabátě

Zpráva o vztazích mezi propojenými osobami (dále jen „zpráva o vztazích“) sice nepředstavuje žádnou novinku v českém právním řádu, přesto podnikatelé této problematice v minulosti nevěnovali příliš velkou pozornost. Respektovány byly často jen formální zákonné požadavky a vypovídací hodnota zpráv o vztazích byla malá. Autor tohoto článku je přesvědčen, že i dnes o existenci zprávy o vztazích velké povědomí mezi podnikateli (a odbornou veřejností) neexistuje, nemluvě o rozsahu subjektů, kterých se povinnost vypracovat zprávu o vztazích týká. Nový zákon o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“), jenž nabyl účinnosti dne 1.1.2014, se zdá mít ambice tuto situaci změnit.

Účelem nové právní úpravy je zejména poskytnout společníkům, obchodním partnerům, ale i dalším zainteresovaným osobám relevantní informace o roli ovládané osoby, a zajistit tak dostatečnou transparentnost o dění uvnitř podnikatelského seskupení. Cílem následujícího článku je pak v kostce čtenářům přiblížit nejdůležitější body nové právní úpravy.

Propojené osoby

Obecně platí, že zprávy o vztazích upravují vztahy mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a dále pak mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou.[1]

Platilo-li v minulosti pravidlo, že zprávu o vztazích byly povinny vypracovat pouze ovládané osoby v rámci podnikatelského seskupení, které nevzniklo na základě tzv. ovládací smlouvy, stíhá nově tato povinnost veškeré ovládané osoby, byť se jedná o obchodní korporaci s jediným společníkem/akcionářem.

V této souvislosti je důležité zmínit, že ZOK definuje tři stupně podnikatelských seskupení – ovlivnění, ovládání a koncern, přičemž platí, že ovládání je kvalifikovanější forma podnikatelského seskupení než ovlivnění a koncern kvalifikovanější forma než ovládání.[2] Povinnost vypracovat zprávu o vztazích se však v závislosti na různé intenzitě zásahů do jednání jiné-

ho subjektu vztahuje pouze na osoby ovládané a řízené,[3] nikoliv však na osoby ovlivněné.[4]

V důsledku změny koncepce podnikatelských seskupení se tudíž změnil i rozsah obchodních korporací, kterých se dotýká zpráva o vztazích; jejich počet by proto měl v důsledku nedávné rekodifikace soukromého práva dramaticky vzrůst.

Nároky nové právní úpravy

Povinnost vypracovat zprávu o vztazích náleží konkrétně statutárnímu orgánu ovládané osoby, který tak musí učinit v prvních 3 měsících po uplynutí předchozího účetního období. Po jejím vypracování musí být zpráva o vztazích předložena společníkům ovládané osoby a následně bez zbytečného odkladu zveřejněna ve sbírce listin.

Lze se také setkat s praxí, že zprávy o vztazích jsou schváleny společně s účetní závěrkou valnou hromadou ovládané osoby. Takovýto postup není vyloučen a lze jej statutárním orgánům odpovědným za vypracování zpráv o vztazích za účelem posílení jejich postavení jen doporučit.

V případě, že ovládaná osoba je povinna vyhotovit výroční zprávu, je zpráva o vztazích dle ZOK její povinnou součástí. V takovém případě musí být v souladu s účetními předpisy zveřejněna ve sbírce listin nejpozději do konce bezprostředně následujícího účetního období.

Pro úplnost zbývá dodat, že zpráva o vztazích musí dle ZOK obsahovat alespoň následující údaje; je přitom dobré mít na paměti, že se jedná o výčet demonstrativní (příkladový), což nevylučuje možnost doplnit zprávu o vztazích o další účelné informace[5]:

- strukturu vztahů mezi propojenými osobami;
- úlohu ovládané osoby v podnikatelském seskupení;
- způsob a prostředky ovládnání;
- přehled jednání učiněných v posledním účetním období, která byla učiněna na popud nebo v zájmu ovládací osoby nebo jí ovládaných osob, pokud se takovéto jednání týkalo majetku, který přesahuje 10 % vlastního kapitálu ovládané osoby zjištěného podle poslední účetní závěrky;
- přehled vzájemných smluv mezi osobou ovládanou a osobou ovládací nebo mezi osobami ovládanými;

- posouzení, zda vznikla ovládané osobě újma, a posouzení jejího vyrovnání a
- posouzení výhod a nevýhod vyplývajících pro ovládanou osobu z účasti v podnikatelském seskupení a rizika pro ovládanou osobu z těchto vztahů plynoucí.

Ochrana obchodního tajemství

Pokud statutární orgán nedisponuje informacemi, které jsou nezbytné pro vypracování zprávy o vztazích, musí být tato skutečnost ve zprávě o vztazích vysvětlena a výslovně uvedena. ZOK zde prokázal cit pro realitu, když reflektuje situaci, která v praxi zajisté nebude výjimečná – nelze např. vyloučit, že jednatel ovládané osoby nebude disponovat relevantními informacemi týkajícími se mateřské společnosti. Představitelná je i situace, kdy management dvou obchodních korporací v rámci podnikatelského uskupení vyhodnotí jednu a tutéž situaci rozdílně (např. vznik újmy nebo její vyrovnání). Statutární orgány zodpovědné za vypracování zprávy o vztazích proto budou muset v takových případech postupovat obezřetně, aby naplnili jednak požadavky kladené na ně zákonem a zároveň neoslabili své pozice uvnitř podnikatelského uskupení.

S výše uvedeným samozřejmě souvisí také ochrana informací, které z vůle obchodních korporací podléhají obchodnímu tajemství. Ochrana takto klíčových informací, o jejichž zveřejnění obchodní korporace ve sbírce listin přirozeně nestojí, je zaručena do té míry, že se ve zprávách o vztazích uvádět nemusí, a to právě s odkazem na existenci obchodního tajemství.[6] Statutární orgány si však musí uvědomit, že zde existuje půda pro možný vznik konfliktu mezi zájmem na ochranu obchodního tajemství a zájmem na zajištění co největší možné míry transparentnosti zprávy o vztazích. V tomto ohledu zastává odborná literatura názor, že nezveřejňování určité informace s odkazem na její obchodním tajemstvím chráněnou podstatu by mělo být spíše výjimkou než pravidlem.[7] Oba principy jsou však zajisté legitimní, teprve budoucí rozhodovací praxe českých soudů ukáže, kterému z nastíněných principů, a případně za jakých podmínek, bude poskytnuta větší ochrana.

Přezkum zprávy o vztazích a sankce za její nezveřejnění

Přezkum zprávy o vztazích náleží především kontrolním orgánům ovládané osoby. V případě nedostatku zprávy o vztazích je kontrolní

orgán oprávněn vyzvat statutární orgán k její nápravě. Nicméně ZOK přezkum zprávy o vztazích nevyžaduje, je-li ovládací osobou jediný společník ovládané osoby, nebo jsou-li všichni společníci ovládané osoby osobami jednajícími ve shodě vůči ovládané osobě.

Právní řád pamatuje i na sankce pro případ, že povinnosti zveřejnit zprávy o vztazích nebude učiněno za dost. Není-li totiž zpráva o vztazích zveřejněna ve sbírce listin včas, může být příslušným rejstříkovým soudem uložena obchodní korporaci pokuta až do výše 100 000 Kč[8]; vyloučit nelze také pokutu od daňového úřadu ve výši 3 % hodnoty aktiv ovládané osoby.[9]

Závěrem lze shrnout, že v současné době je ještě příliš brzy na závěry o tom, zda se nové právní úpravy podaří zvýšit prestiž zprávy o vztazích v České republice. Pro účely dosažení vyšší transparentnosti podnikatelských seskupení a ochranu osob stojících uvnitř i vně takovýchto seskupení by to ale bylo jistě žádoucí. ●

Mgr. Philipp Chizzola
Ueltzhöffer Klett Jakubec & Partneri,
advokátní kancelář

Poznámky

- [1] § 82 ZOK; k definici pojmů ovládací a ovládané osoby viz § 74 a násl. ZOK.
- [2] Viz Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 167.
- [3] Řízené osoby se dle § 74 odst. 3 ZOK považují vždy za ovládané osoby.
- [4] Viz Mgr. Tomáš Doležil, Ph.D., LL.M. Eur. Zákon o obchodních korporacích: Komentář systému ASP1 k § 82.
- [5] tamtéž.
- [6] tamtéž.
- [7] tamtéž.
- [8] § 104 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.
- [9] § 37 odst. 2 písm. b) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.